

Indbruds- forebyggelse i danske kommuner

Inspirationskatalog

Bo trygt!

TrygFonden

Realdania

BOLIVUS

DKR
DET KONGELIGE
PREVENTIVE RÅD

Indhold

Indledning	Side 03
Kommunernes muligheder for at forebygge indbrud og utryghed	Side 04
Grundlæggende forhold til understøttelse af tiltag	Side 06
• Værdier og mål	Side 08
• Organisering og forankring	Side 10
• Viden	Side 12
Kommunale tiltag	Side 14
• Planlægning af fysiske forhold	Side 16
• Drift og vedligeholdelse af kommunale arealer og ejendomme	Side 20
• Involvering af udgående medarbejdere	Side 24
• Engagering af borgere	Side 28
• Engagering af eksterne aktører	Side 34
Links til mere info	Side 38

Indledning

Danmark ligger i toppen i Europa, når det gælder indbrud i private hjem – også selvom det i de senere år er lykkedes at knække kurven og reducere antallet af indbrud. Det er problematisk af flere grunde. For samfundet som helhed har indbrud store økonomiske konsekvenser forbundet med driften af politiet, domstolene og kriminalforsorgen mm. For det enkelte offer kan indbrud have store mentale, følelsesmæssige og økonomiske konsekvenser. Trygfondens tryghedsmåling viser at indbrud er en væsentlig kilde til utryghed blandt danskerne. Forebyggelse af indbrud kan derfor bidrage til at øge danskernes tryghed.

Realdania, Trygfonden, Bolius og Det Kriminalpræventive Råd har sammen lanceret indsatsen Bo trygt! Den har som vision at reducere både antallet af indbrud, men også borgernes utryghed. At det rent faktisk er muligt at forebygge indbrud effektivt ses blandt andet ved, at lande og områder med udbredt indbrudsforebyggelse har betydeligt lavere indbrudsniveau end lande og områder med sparsom indbrudsforebyggelse. Undersøgelser viser tilmed, at indbrudsforebyggelse ikke nødvendigvis får indbrudstyvene til at begå indbrud andre steder. Tværtimod opgiver tyven ofte helt sit ærinde, så det samlede antal indbrud reduceres.

Indbrudsforebyggelse er komplekst: Ikke to indbrud er ens, og forskellige geografiske områder og boligtyper (parcelhuse, rækkehuse og etageejendomme) kan være præget af forskellige indbrudsmønstre i forhold til, hvem der begår indbrud, hvornår, hvordan, hvor og i hvilket omfang. Forskellige indbrudsmønstre kræver forskellige indbrudsforebyggende tiltag, og det er derfor nødvendigt at tage udgangspunkt i den lokale indbrudssituation og at identificere de muligheder, der kan påvirke den specifikke indbrudssituation i en positiv retning. Den største indbrudsreducerende effekt opnås ved at kombinere forskellige tiltag, som på forskellig måde påvirker den lokale indbrudssituation i positiv retning.

At påvirke en lokal indbrudssituation positivt kræver samarbejde mellem mange forskellige aktører – både myndigheder, erhvervsliv og borgere. De forskellige aktører har mulighed for at påvirke indbrudssituationen på flere forskellige måder, og derfor skal opgaven løses på tværs af fagligheder og forankringer. Især kommunen skal dog fremhæves som en vigtig aktør, da den kan iværksætte mange typer af tiltag. Hvilke tiltag den enkelte kommune med fordel kan iværksætte afhænger imidlertid af den lokale indbrudssituation og hvilke ressourcer, der er til rådighed.

Kommunernes muligheder for at forebygge indbrud og utryghed

I dette katalog præsenteres eksempler på, hvordan kommunerne – i samarbejde med politiet og Bo trygt – kan påvirke indbrudssituationen for boliger positivt.

De præsenterede tiltag er kendetegnet ved at være såkaldt "situationelle" tiltag. Det betyder, at tiltagene retter sig mod at gøre indbrud vanskelige og mere risikofyldte at udføre. De situationelle tiltag skal ikke ses som fuldt dækkende indbrudsforebyggelse, men som et supplement til kommunernes sociale forebyggelsestiltag målrettet udsatte borgere – ikke mindst allerede dømte indbrudstyre og potentielle indbrudstyre. Det kan fx være ved behandling af stofmisbrug, sikring af legitimt indtjeningsgrundlag, god udslusning fra fængsel mm.

Kommunernes muligheder for at påvirke den lokale indbrudssituation gælder primært inden for fem overordnede typer af tiltag:

- Planlægning af fysiske forhold
- Drift og vedligeholdelse af kommunale arealer og ejendomme
- Involvering af udgående medarbejdere
- Involvering af borgere
- Engagering af eksterne aktører

Tiltagene er ikke nødvendigvis klart adskilte, men kan

være både sammenhængende og overlappende i praksis. Det har dog ingen betydning, så længe de giver mening for de kommunale aktører, som skal udmønte dem i praksis, og de lader sig gøre under hensyn til lokale praktikker, udfordringer og ressourcer. Med andre ord skal tiltagene – og processerne knyttet til dem – være tilpasset de lokale forhold. Derfor skal de følgende eksempler på tiltag ikke opfattes som færdige løsninger, der kan implementeres direkte, men som inspiration til videre overvejelse og handling.

Uanset hvordan de overordnede tiltag implementeres lokalt, bør de bygge på tre grundlæggende forhold, der tilsammen udgør forudsætningen for, at tiltagene opnår størst mulig effekt. De grundlæggende forhold er:

- Overordnede værdier og mål for den indbrudsforebyggende indsats
- Relevant organisering og forankring af både den strategiske og konkrete opgaveløsning
- Viden om indbrudsforebyggende arbejde og metoder.

En del af de præsenterede tiltag og eksempler omhandler ikke kun forebyggelse af indbrud og utryghed

knyttet til indbrud, men forebyggelse af kriminalitet mere generelt. Det skyldes, at nogle tiltag kan indvirke på andre typer kriminalitet end indbrud. Det kan fx være på tyveri, som ikke sker ved indbrud, hærværk, vold og brugstyveri af køretøjer. For nogle tiltag er det

således vanskeligt at adskille indbrudsforebyggende tiltag fra mere generelle kriminalpræventive tiltag. Det samme gør sig gældende for utryghed knyttet til indbrud i forhold til utryghed ved kriminalitet i bredere forstand.

Grundlaget for indsatsen

De overordnede tiltag bør bygge på især tre grundlæggende forhold for at opnå størst effekt. De følgende tre forhold bør derfor overvejes i kommunen uanset hvilke konkrete indbrudsforebyggende tiltag, der iværksættes.

r

Værdier og mål

For at sikre kontinuitet og sammenhæng på tværs af organisationen og over tid, kan det være nyttigt at beslutte, hvilke fælles overordnede værdier og mål, der skal gælde for forebyggelse af indbrud. Fælles værdier og mål giver dels en fælles reference- og forståelsesramme at arbejde inden for, dels fælles fodslag i forhold til de konkrete udfordringer og problemløsninger, som kommunens forskellige afdelinger står overfor. De overordnede værdier og mål kan have forskellig form og indhold afhængig af den enkelte kommunes ønsker og behov. De kan desuden formuleres i forskellige typer af dokumenter fx politikker, visioner, strategier, styringsplaner, handleplaner mm. Det er dog vigtigt, at de formuleres i en form, som sikrer politisk og ledelsesmæssig opbakning i hele organisationen.

Vigtige procestrin

1. **Involvér medarbejdere fra relevante dele af organisationen for at sikre forståelse og accept af værdier og mål på tværs af organisationen**
2. **Sæt fokus på mål og metode - hvad skal opnås og hvordan?**
3. **Gør overordnede værdier og mål egnede til operationalisering inden for forskellige fagområder**

Eksempler

Strategi for den kriminalpræventive indsats

Albertslund Kommune har vedtaget en strategi for kommunens kriminalpræventive indsats. Strategiens formål er at rammesætte indsatsens fælles overordnede mål med henblik på, at alle kommunens ledere og medarbejdere bruger deres kompetencer til at trække i samme retning. Strategien er bygget op omkring tre overordnede fokusområder blandt andet 'en tryk by for alle'. Hvert fokusområde er ledsaget af en handleplan for, hvordan det implementeres i praksis.

Sikker by i København

Københavns Kommune har vedtaget en Sikker By strategi. Formålet er at sikre fælles retning i arbejdet med at forebygge kriminalitet og øge trygheden i København. Det sker gennem fælles mål og gensidigt forpligtende aftaler om, hvordan der skal arbejdes på at indfri målene på tværs af kommunen. Strategien er forankret i Økonomiudvalget, mens en række fagudvalg har ansvar for, at strategiens principper udmøntes indenfor hvert område.

Tryk by i Ishøj

Ishøj Kommune har udarbejdet en plan for kriminalitetsforebyggelse og trykshedsopbygning. Planen beskriver dels kommunens overordnede kriminalpræventive mål, dels de grundlæggende og tværgående principper, som det kriminalitetsforebyggende og trykshedsopbyggende samarbejde baserer sig på. Planen tager afsæt i og udmønter de værdier og politiske prioriteringer, som beskrives i Ishøj Kommunes Børne- og ungepolitik og Medborgerpolitikken. Forebyggelsesplanen er således et supplement til kommunens Børne- og Ungepolitik.

Organisering og forankring

En god organisering og forankring af indsatsen er vigtig for indsatsens effekt og holdbarhed over tid. Uanset hvilken organisering og forankring der vælges, bør den:

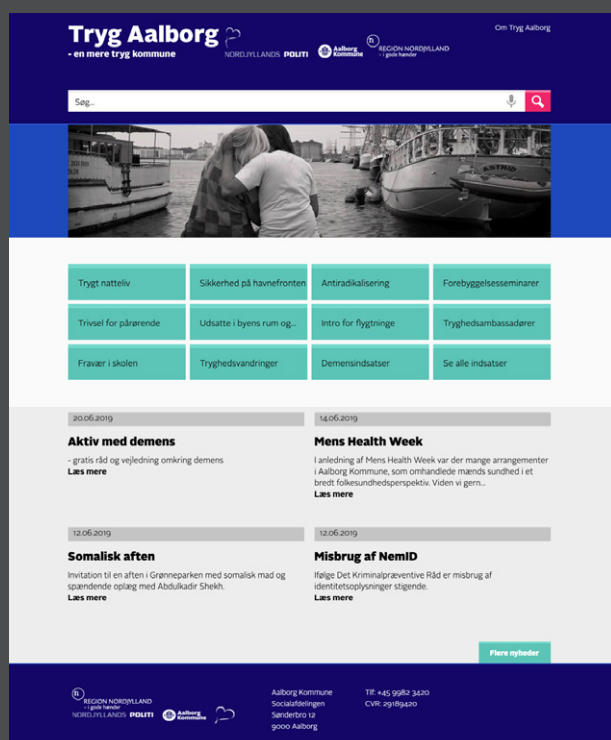
- understøtte en operationel og handlingsorienteret opgaveløsning i praksis
- sikre størst muligt ledelsesmæssig opbakning
- sikre tværfaglighed og involvering af alle relevante aktører – på såvel strategisk som udførende niveau
- Sikre forankring af viden i alle relevante dele af organisationen – ikke blot hos de enkelte medarbejdere.

Vigtige procestrin

1. Vurdér den eksisterende organiserings styrker og svagheder i forhold til nye tiltag?
2. Overvej, hvordan nye tiltag kan integreres i allerede eksisterende struktur
3. Skab en beslutnings- og ansvarsstruktur for alle involverede afdelinger og niveauer

Eksempler

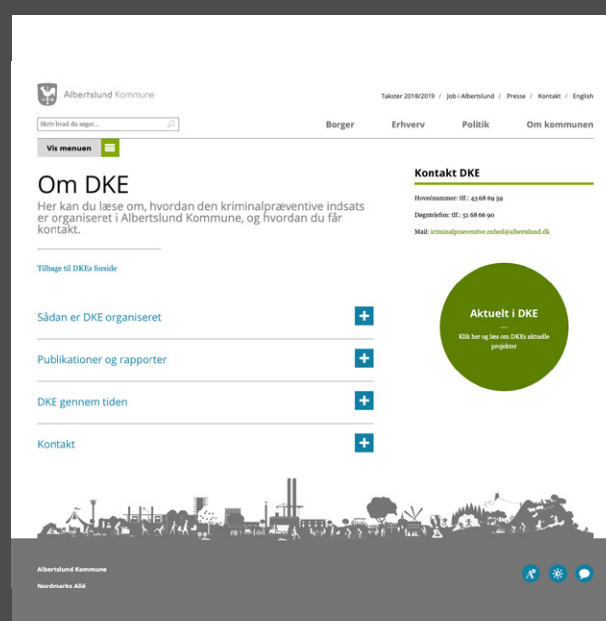

Tryg Aalborg - en mere tryk kommune

Projektorganisationen for implementeringen af strategien "Tryg Aalborg - en mere tryk kommune" består af parter fra Nordjyllands Politi, Aalborg Kommune og Region Nordjylland. Organiseringen er bygget op omkring en styregruppe, tovholdere og en koordinationsgruppe. Styregruppen består af vicepolitiinspektøren ved Nordjyllands Politi, socialchefen ved Aalborg Kommune og ledende socialrådgiver ved Aalborg Universitetshospital. Tovholderne er én repræsentant fra Nordjyllands Politi og én repræsentant fra Aalborg Kommune. Koordinationsgruppen består af styregruppen, tovholdere for strategien og tovholdere for de enkelte indsatser. Styregruppen mødes med tovholderne to gange årligt og ved behov. Koordinationsgruppen mødes to gange årligt for at koordinere den samlede strategi og sikre fremdrift. Derudover orienterer tovholderne løbende koordinationsgruppen om de enkelte indsatsområder.

Den kriminalpræventive enhed (DKE) i Albertslund Kommune

Den kriminalpræventive enhed (DKE) i Albertslund Kommune er forankret udenfor forvaltningerne med direkte reference til områdedirektøren for Børn, Sundhed og Velfærd. Enheden er bygget op omkring Kredsraad, Lokalsråd, operativgruppe og bydelsforum. Kredsrådet udgør det øverste lokale forum for samarbejdet mellem den enkelte kommune og politikredsen. Lokalsrådet er indsatsens styregruppe, der har til opgave at udmønte indsatsens overordnede mål lokalt og består af lederen af lokalpolitiet, lederen af DKE, samt udvalgte afdelingschefer fra kommunen. Operativgruppen består af udvalgte ledere og har til opgave at sikre effektiv operationalisering af de politiske og strategiske beslutninger. Operativgruppen arbejder på direkte ledelsesmandat fra styregruppen. Endelig er der nedsat en række bydelsfora, der har fokus på social sammenhæng i lokalmiljøerne og støtte til lokale kræfter i selv at tage ansvar for indsatsen. Disse fora udgøres af et bredt netværk af ressourcepersoner, involveret i det kriminalpræventive arbejde i kommunen.

Viden

Hvis arbejdet med at forebygge indbrud og utryghed skal have optimal effekt, skal alle afdelinger og aktører, som kan påvirke indbrudssituationen, tænke det ind i arbejdet. Medarbejdere, ledere og politikere bør derfor sikres dækkende viden om forebyggelse af indbrud og utryghed svarende til netop deres arbejdsområde eller felt for indflydelse. Især bør der sikres viden om:

- Indbrudsproblemets konsekvenser og årsager
- Kommunens overordnede værdier og mål for forebyggelsen
- Målet med de konkrete indsatser
- Specifikke metoder til forebyggelse for de enkelte personalegrupper, fx kriminalpræventive byplanprincipper for byplanlæggere, kriminalpræventive driftshensyn for grønne medarbejdere, opmærksomhedspunkter for udgående medarbejdere mv.

Hvordan denne viden udbredes og fastholdes i kommunen, afhænger af kommunens organisering og allerede eksisterende vidensniveau. Ofte vil det være nyttigt at anvende en kombination af forskellige informationsindsatser fx personalemøder, nyhedsbreve, håndbøger temadage, mm.

Vigtige procestrin

1. **Identificer eksisterende viden og vidensbehov i relevante afdelinger og funktionsområder**
2. **Indhent specifik metodeviden svarende til arbejdsfunktion**
3. **Overvej, hvordan viden kan forankres i organisationen over tid**

Eksempler

Temadag om situationel forebyggelse

Fredensborg Kommune gennemførte i 2016 en tværfaglig temadag om situationel forebyggelse. Deltagerne var medarbejdere fra Vej- og Park, Teknik og Miljø, SSP, ungdomsklubber og boligsociale indsatser. Temadagen blev suppleret med oplæg om situationel forebyggelse for flere politiske udvalg samt eksemplificerende tryghedsvandringer med politikere, byplanmedarbejdere, repræsentanter fra vej- og park, boligorganisationer, erhvervsliv og politi.

Temadag for driftspersonale

Boligorganisationen VIBO afholdt i 2018 en temadag for organisationens driftspersonale. På temadagen blev deltagerne undervist i, hvordan de kan tænke forebyggelse af kriminalitet og utryghed ind i den løbende vedligeholdelse af boligområderne. Temadagen tog udgangspunkt i en udleveret tjekliste og vejledning målrettet driftspersonalet vedr. tryghedsskabende og kriminalitetsforebyggende driftshensyn.

Workshops om tryghed

Det Kriminalpræventive Råd afholdt i 2017 to workshops om tryghed via byplanlægning. Deltagerne var byplanlæggere, arkitekter, landskabsarkitekter og ingeniører fra i alt 33 kommuner. Deltagerne fik viden om kriminalitetsreducerende og tryghedsskabende aspekter ved bebyggelser og byområder samt kendskab til, hvordan aspekterne kan indarbejdes i planlægning af nye bebyggelser eller i renoveringstiltag. De to workshops var en udløber af Det kriminalpræventive Råd og TrygFondens treårige byplanprojekt (slut 2014), hvor fem kommuner (Aarhus, Esbjerg, Ballerup, Kalundborg og Guldborgsund) deltog.

DET KRIMINAL
PRÆVENTIVE RÅD

Kommunale tiltag

Kommuner kan arbejde med indbrudsforebyggelse på mange måder. I det følgende præsenteres fem konkrete tiltag samt eksempler og cases, der viser, hvordan tiltagene kan iværksættes lokalt.

Planlægning af fysiske forhold

Den måde et bebygget miljø planlægges og udformes på har stor betydning for niveauet af indbrud og utryghed. Design og organisation af byområder kan således bidrage til at forebygge indbrud og skabe tryghed, ligesom det kan bidrage til det modsatte. Derfor har kommunen som planlæggende myndighed god mulighed for at påvirke den lokale indbrudssituation ved at indarbejde indbrudsforebyggende og generelle tryghedsfremmende hensyn systematisk i kommunens forskellige planlægningsdokumenter for det fysiske miljø. Det kan være i kommuneplan, planstrategier, lokalplaner, omdannelsesplaner, udbudsmaterialer, konkurrencebetingelser, kravspecifikationer, byggesagsdokumenter mm.

Vigtige procestrin

1. Kortlæg alle relevante plandokumenter, hvor indbrudsemnet kan beskrives
2. Sørg for dækkende viden til medarbejdere, ledelse og politikere svarende til funktionen
3. Sørg for vedvarende politisk opbakning

Eksempler

Målrettet kommuneplan

I Kalundborg Kommune indeholder kommuneplanen både mål og rammebestemmelser, som har til hensigt at øge trygheden og mindske kriminalitet i kommunen. Fx er det kommunalbestyrelsens mål, at boligudbygningen skaber trygge og overskuelige miljøer. Kommunens lokalplaner omfatter tryghedsaspekter i såvel redegørelse som bestemmelser, fx vedr. belysning, beplantning, placering af legepladser, indretning af stiforløb mm.

Dispositionsplan for Gellerupparken

I 2007 vedtog Århus Kommune og Brabrand Boligforening en dispositionsplan for Gellerupparken og Toveshøj. Planen udtrykker en vision om – gennem massiv fysisk omdannelse – at ændre Gellerupparken og Toveshøj fra et socialt udsat boligområde til en attraktiv bydel. Planen indeholder en samlet områdeplan, der i ord og illustrationer beskriver, hvordan arealerne skal anvendes, og hvilke funktioner området skal rumme. Planen bygger på ni kriminalpræventive og tryghedsskabende bebyggelsesmæssige "tommelfingerregler" – fx "afskaf ingenmandsland" og "bland flere funktioner i den enkelte bygning".

Belysningsplan i Mariager

Mariager Fjord Kommune vedtog i 2013 en belysningsplan. Planen har til formål at fastlægge de overordnede principper og retningslinjer for den offentlige udendørs belysning på trafik- og lokalveje samt stier, pladser og andre offentlige områder. Planen udstikker således retningslinjer for omfang af belysning, valg af armaturer og lyskilder og master for de forskellige vejtyper. Planen fungerer som et værktøj for kommunens ansatte og rådgivere som arbejder med anlæg, drift og vedligehold af gadebelysning.

Case: Kriminalpræventiv byplanlægning i Ballerup Kommune

Baggrunden

Ballerup Kommune har gennem flere årtier indarbejdet bestemmelser om kriminalprævention og tryghed i kommunens plandokumenter. Det bundede oprindeligt i et ønske om at skabe bedre almene boligbyggerier, men udviklede sig, så det nu indgår sammen med andre hensyn hver gang, der bygges, renoveres, anlægges eller planlægges.

Indsatsen

Ballerup kommune har indført tryghedsaspektet både i kommuneplanen, arkitekturpolitikken, udbuds materiale og i lokalplaner. Derudover indgår tryghed i kommunens "Plan- og Bæredygtighedsstrategi" og i flere bygherrevejledninger.

Formuleringerne i plandokumenterne formes ud fra dokumentets placering i planhierarkiet. Fx har formuleringer i kommuneplanen karakter af hensigtserklæringer, der har signalværdi, mens formuleringer i fx lokalplaner og bygherrevejledninger gøres detaljerede med beskrivelse af virksomme metoder. I kommuneplanen står således bl.a.: "Både ved udformning af gader, pladser, parker og boligbebyggelser er det vigtigt at tænke i tryghedsbaner. Det gøres bl.a. ved at sikre god belysning, gode oversigtsforhold og "overvågning" i form af bebyggelser med vinduer ud mod gader og pladser". I bygherrevejledningen for boligbebyggelsen Østerhøj refereres til gode erfaringer fra tidligere planlægning af bykvarterer i Ballerup, hvorefter der følger konkret rådgivning til bygherren.

I arbejdsprocessen for et plandokument udarbejder medarbejderen et planudkast. Det sendes rundt blandt kollegerne til kommentering, hvorefter det fra planafdelingen går videre til en tværfaglig projektgruppe vedrørende byggesag, miljø, klima, trafik, landskabs-

arkitektur mv. Derfra til økonomiudvalg og til endelig godkendelse i byrådet. Ved denne sidste fase orienteres politikerne om, hvordan medarbejderne indarbejder tryghedsemnet i planlægningen. Det er dog også muligt for kommunens planlæggere at kommentere på bygherrers projektskitser og tilføje kriminalpræventive overvejelser, før der udformes en lokalplan. Disse projekter kan derfor være tilrettet med kriminalpræventive overvejelser før lokalplanen udformes.

Ifølge Ballerup Kommune er en grundlæggende forudsætning for at kunne forebygge utryghed og kriminalitet via planlægning af de fysiske forhold, at alle planlæggere – både ledere og medarbejdere i byplanafdelingen – har den nødvendige viden om kriminalpræventive principper for bymiljøer. Ballerup Kommune har bl.a. denne viden fra deltagelse i et byplanlægningsprojekt i Det Kriminalpræventive Råd, men henviser til diverse arrangementer og materialer hos især Det Kriminalpræventive Råd.

Effekten

Der er foretaget flere generelle målinger af effekten af den fysiske planlægning blandt andet i Ballerup Kommune. I 2002 konkluderede Statens Byggeforskningsinstitut, at kriminaliteten i bebyggelsen Egebjerggård i Ballerup – som er planlagt efter kriminalpræventive principper – er under halvdelen af den gennemsnitlige kriminalitet i Ballerup Kommune. Disse resultater bakkes op af andre undersøgelser fra andre dele af landet. Blandt andet dokumenterer en rapport (Forebyggelse af kriminalitet – en undersøgelse af seks boligområder i Kbh.s omegn 1996), at indbrudstallet i bebyggelser planlagt efter kriminalpræventive principper er 4-5 gange lavere end i andre bebyggelser.

Når først man som planlægger har forstået, hvordan man kan arbejde med den kriminalpræventive viden, så bliver det helt selvfølgelig et af de aspekter, man arbejder med i planlægningen af et godt bymiljø. Effekten kan være svær at bevise, men vi tror på, at det skaber både større tryghed og mindre kriminalitet.

Byplanlægger i Ballerup Kommune, Annegitte Hjort

Drift og vedligeholdelse af kommunale arealer og ejendomme

Forvaltningen af kommunale områder og faciliteter – især tæt ved boligområder, har stor betydning for niveauet af indbrud og utryghed. Således er områder, der er præget af dårlig ren- og vedligeholdelse, ofte mere udsatte for utryghed og kriminalitet end områder præget af ordentlighed. Kommunen har derfor mulighed for at påvirke indbrudssituationen ved at have fokus på, at den løbende drift og vedligeholdelse gennemføres på en tryghedsskabende og indbrudsforebyggende måde. Det kan fx handle om, at kommunale områder, der støder op til eller gennemskærer boligområder, fremstår pæne og velholdte og med klart signal om kommunalt ejerskab, at der er god belysning, at grønne områder er velholdte og uden skjulesteder især langs med færdselslinier, at områder er klart programmerede (hvem må bruge dem til hvad og hvornår?) og med klart defineret zonerings (er området offentligt eller privat?) mm.

Vigtige procestrin

1. **Afdæk nuværende arbejdsområder og procedurer, som tiltaget kan integreres i.**
2. **Sørg for at driftsmedarbejderne har den nødvendige viden til at kunne varetage funktionen.**
3. **Integrer drift og vedligeholdelse i overordnede planer, så prioriteringen sikres.**

Eksempler

Mobilitets- og infrastrukturstrategi i Fredensborg

Fredensborg Kommune vedtog i 2017 Mobilitets og Infrastrukturstrategi 2018 – 2029. Dens formål er at skabe et fælles grundlag for de fremtidige politiske prioriteringer og administrative beslutninger på vej- og trafikområdet. Strategien suppleres af 4-årige handleplaner, som skal forbedre mobiliteten i kommunen. Strategien fokuserer på tre overordnede temaer, hvoraf det ene er 'Trygge og sikre nærområder'. Under dette tema angives en række kriminalpræventive og tryghedsskabende vedligeholdelsesprincipper fx at sikre gode oversigtsforhold langs stiforløb og åbninger i gennemgående beplantninger langs stier og veje.

Graffitiguide i København

Københavns Kommune har udarbejdet en graffitiguide, som sætter fokus på anti-graffitibeskyttelse af Københavns Kommunes bygninger, anlæg og byudstyr. Formålet med guiden er at gøre det lettere at indarbejde anti-graffitibeskyttelse fra begyndelsen af anlægs- eller renoveringsprojekter via overvejelser om materialevalg og overfladebehandling på anlæg og bygninger.

"Giv os et tip"-ordningen

Flere kommuner har en 'giv os et tip'-ordning, hvor borgere nemt kan tippe kommunen om fejl og mangler, som de observerer. Det gælder fx Gladsaxe Kommune, hvor man via en kontaktformular på kommunens hjemmeside kan anmelde fejl og mangler, som konstateres i dagligdagen. Det kan fx være huller i vejene, overfyldte skraldespande, problemer med skilte, defekt eller mangelfuld gadebelysning mm.

Case: Tryghedstjek i VIBO

Baggrunden

I 2018 igangsatte boligforeningen VIBO en indsats for at styrke deres tryghedsskabende arbejde. Baggrunden var ikke et højt niveau af utryghed eller kriminalitet, men en erkendelse af, at tryghed er et afgørende parameter for borgernes tilfredshed med deres boligsituation.

Hvert år foretager VIBOs driftspersonale en inspektion i de enkelte boligafdelinger, hvor områdets fysiske tilstand gennemgås. VIBO ønskede at ændre disse inspektioner til i højere grad at omfatte fysiske forhold med betydning for trygheden.

Tiltaget

VIBO udviklede et værktøj, som gør det muligt for driftspersonalet at integrere tryghedsovervejelser i de årlige inspektioner på en systematisk og evidensbaseret måde. Værktøjet har form af en tjekliste, som kan gennemgås i forbindelse med inspektionen. Tjeklisten består af et spørgeskema med en række spørgsmål, som opfordrer driftspersonalet til at reflektere over tryghedsmæssige udfordringer i de fysiske omgivelser og mulige løsninger. Ved inspektionens afslutning udarbejdes en kort skriftlig rapport med angivelse af udfordringer og løsningsforslag. Som et supplement til tjeklisten findes en vejledning. Den beskriver de overordnede tanker bag tjeklisten og indeholder uddybende beskrivelser af de enkelte

spørgsmål (hvorfor er spørgsmålet vigtigt, hvordan skal det forstås, hvad skal man se efter mm). Endelig er der eksempel-svar (hvordan kan man fx beskrive en udfordring?) og forslag til løsningsforslag på udvalgte udfordringer.

Værktøjet blev udarbejdet af et eksternt konsulentfirma med speciale i tryghedsskabende indretning af boligområder – i tæt samarbejde og sparring med VIBOs områdechef og boligsociale chef. Da værktøjet forelå, blev der afholdt en temadag for samtlige driftschefer, boligsociale sekretariatsledere og ejendomsmestre. Her blev medarbejderne præsenteret for væsentlige aspekter ved tryghed og kriminalitetsforebyggelse og for værktøjets formål, indhold og baggrund. Derefter blev værktøjet afprøvet i praksis, idet deltagerne i samlet flok inspicerede en boligafdeling med udgangspunkt i værktøjet.

Effekten

Værktøjet har været i brug siden april 2018, og der er efterfølgende gennemført tryghedstjek i stort set samtlige boligafdelinger. VIBO vurderer, at driftspersonalet oplever værktøjet som nemt at integrere i deres øvrige arbejde og som et godt udgangspunkt for konstruktiv dialog med afdelingsbestyrelsen.

Tjeklisten og vejledning giver et godt indtryk af, hvad det går ud på, når vi arbejder med tryghed. Rapporten har betydet, at bestyrelserne har forstået, hvad de kan opnå ved, at der bliver lavet løbende tryghedstjek. Især er der kommet mere fokus på, hvad højden på beplantning, lys i opgange og udenfor samt vedligeholdelsen af udearealer har af betydning for trygheden.

Kenn Hougaard, Ejendomsmester i VIBO

Involvering af udgående medarbejdere

Mange kommunale medarbejdere med udgående funktioner har mulighed for at påvirke den lokale indbrudssituation. Det gælder også medarbejdere, som ikke har kriminalitetsforebyggelse som deres primære arbejdsområde. Det drejer sig fx om hjemmehjælpere, chauffører, opsøgende medarbejdere, medarbejdere fra vej- og parkafdelinger m.fl., der kan fungere som 'beskyttende øjne'. Det handler helt simpelt om at være til stede, men også om at reagere, hvis der foregår noget mistænkeligt. Mange kommunale aktører færdes på tidspunkter og i områder, som ofte er mennesketomme. Ved at være til stede og reagere på mistænkelige forhold, kan de således spille en vigtig rolle for områdets tryghed.

Vigtige procestrin

1. **Involver medarbejderne, så de forstår og accepterer opgaven.**
2. **Sørg for, at medarbejderne ved, hvad de skal reagere på og hvordan.**
3. **Tænk over, hvordan indsatsen opretholdes over tid, fx i forhold til nyt personale eller nye arbejdsgange for involverede medarbejdere.**

Eksempler

Opmærksomme hjemmehjælpere

I 2014 indgik ældreplejen i Sorø Kommune en aftale med Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi om, at hjemmehjælperne – som færdes i hele kommunen – skulle holde øje med, om der skete noget mistænkeligt. De blev informeret om, hvornår og hvordan de burde kontakte politiet, ligesom politiet ville sende en sms til dem, hvis der var noget, de skulle være opmærksomme på. Endelig skulle kommunens biler påføres et "Vi holder øje"-mærkat. Projektet blev dog annulleret kort efter start. Det skyldes, at personalets fagforening var imod det. Nogle medarbejdere mente nemlig, at især mærkatet på bilerne kunne skade forholdet til klienterne. Lokalpolitiet i Sorø vurderer, at projektet kunne have været gennemført, hvis bilerne ikke skulle forsynes med mærkater.

Udgående medarbejdere på indbrudsforebyggende kursus

I Furesø kommune er der indgået aftale med udgående medarbejdere fra hjemmeplejen, Vej & park samt servicevagten om, at de skal være ekstra opmærksomme, når de færdes i kommunen i forbindelse med deres øvrige arbejde. Medarbejderne har gennemgået et indbrudsforebyggende kursus, hvor de har lært, hvad de især skal være opmærksomme på, og hvordan de skal reagere, hvis de ser noget mistænkeligt.

Case: Udgående medarbejdere i Furesø Kommune

Baggrunden

I 2014 var Furesø kommune den kommune i landet med flest indbrud i forhold til antal indbyggere. Derfor tog borgmesteren initiativ til en indbrudsforebyggende indsats. Blandt andet blev der ansat en koordinerede indbrudsforebyggelseskonsulent, som i 2015 tog initiativ til at engagere kommunens udgående medarbejdere i den indbrudsforebyggende indsats.

Tiltaget

Kommunens udgående medarbejdere består af hjemmehjælper, hjemmesygeplejersker, vej & park-medarbejdere samt servicevagter (som tilser kommunens skoler, institutioner, idrætsanlæg mm). Da disse medarbejdergrupper ofte færdes i kommunen på tidspunkter, hvor borgerne sjældnere færdes (om formiddagen og aftenen) har de fået til opgave – som en integreret del af deres øvrige opgaver – at agere 'beskyttende øjne'. Det betyder, at de er ekstra opmærksomme, når de færdes i kommunen i forbindelse med deres øvrige arbejde.

Medarbejderne er klædt på til opgaven. Som en del af deres almindelige personalemøder har politiet og kommunens indbrudsforebyggende konsulent nemlig gennemført et indbrudsforebyggende kursus á ca. en times varighed. Her præsenteres medarbejdere for indbrudstyvenes modus operandi, hvad de især skal holde øje med, og hvordan de skal reagere, hvis de ser

noget mistænkeligt. Kurserne afholdes en gang årligt, og der afholdes i alt ca. syv kurser om året (fordelt på de forskellige personalegrupper). Med henblik på at sikre en fortsat opmærksomhed opfordres der desuden til, at indbrudsforebyggelse er et fast punkt på personalemøderne. Det indebærer, at medarbejderne kort taler om, hvad de evt. har oplevet siden sidst i forhold til indbrud.

Som en del af indsatsen er servicevagternes køretid desuden udvidet, så de nu kører 2 timer længere (nu til kl. 22). Desuden er deres ruter omlagt, så de nu dækker flere områder af kommunen. Ruteplanlægningen baserer sig så vidt muligt på tilgængelig information om, hvor indbruddene finder sted, og hvor der dermed er brug for ekstra opmærksomhed.

Effekten

Ifølge den indbrudsforebyggende konsulent er der ikke målt på, hvorvidt indsatsen har en indbrudsforebyggende effekt. Konsulenten vurderer dog, at medarbejderne er glade for ordningen. Især hjemmehjælperne oplever, at de med deres viden om indbrudsforebyggelse kan være med til at mindste frygt for indbrud og tricktyveri hos borgerne, fordi de kan tale med bekymrede borgere på et mere oplyst grundlag.

Det fungerer godt at involvere vores egne medarbejdere i det indbrudsforebyggende arbejde. De kan være med til at forebygge indbrud, når de færdes rundt i kommunen, men de kan også være med til at skabe tryghed blandt vores borgere, fordi de er klædt på til at kunne snakke med dem om risikoen for indbrud og om, hvad de selv kan gøre for at beskytte sig.

Emil Baun Hermund, Udviklingskonsulent i Furesø Kommune

Engagering af borgere

Hvis den lokale indbrudssituation skal ændres, så skal borgerne involveres. Borgerne kan nemlig selv gøre meget, dels i forhold til indretning og skalsikring af egen bolig, dels i forhold til de nærmiljøer, som de bor og færdes i til daglig fx via Nabohjælp. Derfor er det vigtigt at informere og engagere borgerne til at handle indbrudsforebyggende, og her er kommunen en central kommunikationsaktør. Dels råder kommunen over en lang række forskellige kommunikationskanaler til borgerne, dels er kommunen en troværdig afsender og vil i kraft heraf have god mulighed for at påvirke borgernes adfærd i en mere kriminalpræventiv og tryghedsskabende retning. Det kan fx ske via borgermøder om indbrud, tryghedsnetværk, oplysning om kriminalpræventive og tryghedsskabende hensyn via hjemmeside mm.

Vigtige procestrin

1. **Kortlæg mulige kommunikationskanaler til borgerne - eksisterende og fremtidige.**
2. **Giv overskuelig baggrundsviden og handlingsanvisende råd.**
3. **Gør informationen om indbrudssituationen nærværende for de enkelte lokalområder.**

Eksempler

Udvalg til bekæmpelse af indbrud

Gentofte Kommunes kommunalbestyrelse har nedsat et opgaveudvalg, der skal arbejde med nye måder at bekæmpe indbrud på. Baggrunden er en erkendelse af, at den politimæssige indsats ikke er tilstrækkelig som effektivt værn mod de mange indbrudstyve, og at der er behov for nytænkning. Opgaveudvalget skal komme med anbefalinger og konkrete forslag til, hvordan kommunen og borgerne - evt. i samarbejde med politiet - kan mindske indbrudstyvenes muligheder for at gennemføre indbrud i boliger, biler, både, butikker og virksomheder samt forebygge tricktyverier. Udvalget er sammensat af fem medlemmer af kommunalbestyrelsen og 10 borgere.

Borgermøder om indbrud

Flere kommuner inviterer til borgermøder om indbrud - ofte i samarbejde med politiet og Bo Trygt. Indtil foråret 2019 har Bo trygt således været involveret i 32 borgermøder fordelt over hele landet og med mellem 300 og 800 deltagere i hvert møde. På møderne får deltagerne den relevante viden om, hvordan de effektivt får tyven til at fravælge deres hjem, ligesom de orienteres om den aktuelle indbrudssituation i lokalområdet og betydningen af nabohjælp. Møderne strækker sig typisk over 2,5 time og er gratis for borgerne at deltage i.

Fake-tv og tænd-sluk-ure

Sønderborg Kommune har udleveret ca. 200 fake-tv og tænd-sluk-ure til borgere. 'Fake TV' er en særlig tv-simulator, der lyser op som et tv og giver tyven indtryk af, at beboeren er hjemme. Udstyret er indkøbt af kommunens SSP-afdeling, men er udleveret af politiet, blandt andet fra en mobil politistation. Udleveringen er sket til borgere, som har udtrykt ønske om at høre mere om, hvordan de kan sikre sig mod indbrud.

Case: Tryghedsvandring

Baggrunden

Den måde hvorpå vi som borgere forvalter boligområder på – til dels i et samspil med kommunen – spiller en stor rolle for omfanget af indbrud og oplevelsen af utryghed. Derfor er det relevant at gennemgå boligområder systematisk og identificere steder, som kan forbedres i håb om at forebygge indbrud og utryghed. Dette kan ske ved en tryghedsvandring.

Tiltaget

En tryghedsvandring er en gåtur rundt i et boligområde. I løbet af vandringen observeres området, og i fællesskab udvikler deltagerne fysiske løsninger på konkrete problemstillinger. Under tryghedsvandringen stilles således skarpt på fysiske karakteristika på bestemte steder. Det kan fx være steder, som beboerne udpeger som særligt utrygge, eller som politiet udpeger som særligt indbrudsramte. Målet er at få beboerne til at tænke aktivt over deres aktie i den lokale indbrudsforebyggelse. Der er forskel på, hvordan forskellige kommuner gennemfører tryghedsvandring.

Furesø Kommune gennemfører ca. 15 tryghedsvandring årligt. Det er et tilbud til samtlige borgere i kommunen. Kommunen tager aktivt kontakt til områder, som er præget af indbrud (baseret på politiets statistikker) og tilbyder en tryghedsvandring. Det kan ske gennem en grundejerforening, et vejlaug, en medborgerforening mv. Målet er, at tryghedsvandringen skal være så lokal og nærværende som mulig. Vandringen faciliteres af kommunens indbrudsforebyggende konsulent. Konsulenten er trænet af politiet og er således klædt fagligt på til at gennemføre tryghedsvandringen. Efter vandringen

udarbejder konsulenten en kort skriftlig rapport (efter en fast skabelon), som formidles til borgerne. Rapporten indeholder konkrete anbefalinger til ændring af de fysiske forhold i området, billeder og eksempler. Konsulenten bruger ca. 3 timer pr. tryghedsvandring, heraf ca. 1.5 time til selve vandringen og 1.5 time til rapportskrivning.

Hjørring kommune gennemfører ca. 10 tryghedsvandring årligt. Det er som i Furesø et tilbud til samtlige borgere. Deltagerne er beboere, men også repræsentanter fra det lokale erhvervsliv, fx en låsesmed. Vandringerne faciliteres af et fast hold bestående af en arkitekt fra kommunens Teknik & Miljøforvaltning og en politimand. På vandringen ser man dels på områdets hække, stier, belysning, mv., dels "fakes" et indbrud. Forud for vandringen har grundejerforeningen udpeget to huse (efter aftale med beboerne), hvor der skal begås "indbrud". Formålet er at vise, hvor relativt nemt det er at bryde ind i et hus, som ikke er sikret tilstrækkeligt. Som afslutning på vandringen foretages en mundtlig opsamling. De to professionelle bruger tilsammen 3-4 timer pr. tryghedsvandring.

Effekten

I både Furesø og Hjørring vurderes det, at tryghedsvandringerne har god effekt. Ved at deltage i vandringerne indser borgerne, hvordan de kan være med til at tage ansvar for indbrudssituationen blandt andet ved at deltage i Nabohjælp, skalsikre deres boliger og i højere grad forholde sig til de generelle fysiske forhold i deres boligområde.

Forebyggelse af indbrud handler om et langt sejt træk - et træk hverken kommunen eller politiet kan tage alene. Som kommune kan vi sikre øget involvering og handling blandt kommunens borgere, og i den sammenhæng er tryghedsvandringer afgørende, fordi tryghedsvandringerne hjælper borgerne til at implementere indbrudsforebyggende foranstaltninger til gavn for, at hele lokalområdet selv tager ansvar.

Emil Baun Hermund, Udviklingskonsulent i Furesø Kommune

Gennem oprettelse af et netværk med repræsentanter fra lokalområderne, ved lokale borgermøder og ved information til borgerne om den helt nære indbrudssituation aktiverer vi civilsamfundet i kampen mod indbrud. Det er vores oplevelse, at indbrud ligger mange på sinde, og at det lokale er en god ramme, når der i fællesskab skal sættes ind mod indbrud.

Konsulent Asmund Hejlskov Bertelsen, Borgmesterens afdeling,
Aarhus Kommune

Case: Engagering af civilsamfundet i Aarhus Kommune

Baggrunden

Aarhus har gennem nogle år haft et relativt højt indbrudstal, især i lokalområder med parcelhuse. Borgmesterafdelingen i kommunen og Østjyllands politiet tog derfor initiativ til et samarbejde med civilsamfundet i lokalområderne for at reducere indbruddene og øge trygheden.

Tiltaget

Kommunen og politiet samarbejder især med civilsamfundet (borgerne) via et tryghedsnetværk. Tryghedsnetværket udgøres af borgere samt repræsentanter fra kommunen og politiet. I hvert af kommunens 32 lokalområder er der etableret et fællesråd, og fra hvert af disse udpeges 1 – 2 repræsentanter til tryghedspartneret. Tre gange årligt indkalder kommunens borgmesterafdeling til møde i partneretværket. På mødet informerer kommunen om, hvad der er sket siden sidst, mens politiet informerer om den aktuelle indbrudssituation i kommunen og om muligheder for at forebygge indbrud fx via nabo-hjælp og skalsikring. Formålet er, at repræsentanterne fra lokalområderne skal viderebringe informationerne til lokalområderne.

Hvis de lokale fællesråd ønsker det, kan der afholdes et lokalt borgermøde. Her står det pågældende fællesråd selv for facilitering af mødet (tid, sted, aftaler, mv.), mens kommunens borgmesterafdeling informere-

rer om og inviterer til mødet ved at kontakte borgerne direkte via e-boks. På mødet orienterer politiet – lige som på møder i tryghedsnetværket – om den lokale indbrudssituation samt om borgernes muligheder for selv at forebygge indbrud. Det sidste år er der afholdt 8-9 borgermøder med deltagelse af 100 til 300 borgere pr. møde.

To gange årligt – op til sommerferien og til den mørke tid – udarbejder politiet en status for indbrudssituationen for hvert af de 32 lokalområder. Kommunen sender den aktuelle status og rådgivning om forebyggelse af indbrud til borgerne via facebookgrupper samt trykker den til ophængning i supermarkeder, ved sportshaller, mv.

I kommunens borgmesterafdeling er to personer beskæftiget med den nævnte indsats og samlet set med 1/4 årsværk.

Effekten

Det er kommunens og politiets erfaring og vurdering, at netop informationen og rådene til det helt nære lokalmiljø er afgørende for borgernes interesse og engagement i forebyggelsen. For hele kommunen er indbrudstallet reduceret med 25 % fra 2014 til 2019. Via en stor indsats for øget nabo-hjælp er antallet af tilmeldte steget fra 4.500 i 2015 til 16.000 i 2018.

Engagering af eksterne aktører

Kommunen er i berøring med mange eksterne aktører – lokale såvel som landsdækkende –, som på forskellige måder har mulighed for at påvirke indbrudssituationen. Hvilke eksterne aktører kommunen kan samarbejde med afhænger af den lokale indbrudssituation. Det vil dog ofte være grundejerforeninger, ældreråd, busselskaber, erhvervsdrivende, anlægsfirmaer, sportsforeninger, forsikringsselskaber mv. Samarbejdet kan fx handle om at indhente viden om den lokale indbrudssituation, da lokale aktører i nogle situationer kan bidrage med specifik viden om lokale forhold, som kommunen ikke er opmærksom på. Eller om en mere aktiv indbrudsforebyggelse ved fælles udbedring af forhold med betydning for indbrudssituationen. Endelig kan kommunen gøre brug af de eksterne aktørers kommunikationskanaler til borgerne.

Vigtige procestrin

1. **Overvej både lokale aktører og landsdækkende aktører som mulige samarbejdspartnere.**
2. **Sørg for at samarbejdsformen understøtter operationel og smidig opgaveløsning.**
3. **Sørg for at alle aktører har forstået den fælles målsætning og handler derefter.**

Eksempler

Lokale samarbejder

Flere sydsjællandske kommuner er gået sammen med politi, DSB, Lokaltog og Bane-danmark om at nedbringe hærværk, tyveri, uorden og øge trygheden på fem større togstationer. Samarbejdspartnerne gennemgik stationerne, hvilket gav anledning til hovedrengøring, fjernelse af graffiti, reparation af lygtepæle, opsætning af ny belysning og klipning af hække for at fjerne potentielle skjulesteder. Der blev desuden gennem-ført samtaler med bus- og taxachauffører, ansatte i pizzeriaer og kioskpersonale på stationerne om ændringer af miljøet omkring stationerne. Som resultat af indsatsen blev uroen på stationerne nedbragt med 15% og trygheden øget med 7%.

Orientering fra kommunen

Mange kommuner orienterer via deres hjemmeside butiksejere, foreninger, grund-ejere mm om både forpligtelser og gode råd til ren- og vedligeholdelse. Fx placering af skraldespande, oprydning på vejarealer, beskæring af beplantning mm. Det gælder blandt andet Frederiksberg og Vordingborg Kommune.

Hollandsk certificeringsordning

Holland har en certificeringsordning - Police Label Secure Housing - som har til formål at reducere kriminalitet - primært indbrud - gennem byplanlægning, miljømæssigt design, arkitektur og skalsikring. Ordningen omfatter en række konkrete krav, som skal være opfyldt for at opnå certificering. Kommunen har ansvaret for at opfylde en række af disse krav, hvilket sker i tæt samarbejde med private ekspertvirksomheder, fx sikkerhedsfirmaer, projektrådgivere, inspektører mm. Ordningen har eksisteret siden 1997 og er målt til at have særdeles positiv indbrudsreducerende effekt.

Case: Hjørring fri for indbrud

Baggrunden

Visionen for "Hjørring fri for indbrud" er, at Hjørring Kommune skal være den mest indbrudssikre kommune i Danmark, den kommune hvor borgerne har den største viden om indbrudsforebyggelse og et område, hvor indbrudsfrekvensen falder markant. Baggrunden for initiativet var stigende indbrudstal i kommunen. Tiltaget blev sat i gang af Hjørrings borgmester og politikredsens direktør, men siden har flere andre parter, fx fra erhvervslivet tilsluttet sig, og ejerskabet nu er bredt ud i en flad organisation.

Tiltaget

"Hjørring Fri for indbrud" har som overordnet formål at udvikle en bevidsthed hos kommunens administration, borgere, erhvervsliv, mv. om mulighederne for at forebygge indbrud og øge trygheden.

"Hjørring Fri For Indbrud" er bygget op omkring tre spor med hver deres indsats inden for indbrudsforebyggelse og kommunikation. I det praktiske arbejde er der dog stort sammenfald:

Fysiske rammer: Arbejder med at kortlægge viden i forhold til forebyggelse af indbrud på bygnings- og planlægningsområdet. Det består af en driftsopgave med tryghedsvandring (se casen om tryghedsvandring) samt et udviklingsspor, der handler om kommunens planarbejde.

Borgerinformation: Undersøger, hvilke informationer borgerne har brug for i forhold til at forebygge indbrud, og informerer borgerne om, hvordan man skal forholde sig, hvis man bliver udsat for indbrud. Dette

består blandt andet i initiativet "Mød os i bybilledet", hvor politi, folk fra kommunen og fra firmaer deltager i arrangementer i byen og fortæller om forebyggelse.

PR-strategi: Arbejder med at skabe god dialog internt i projektet og med den eksterne kommunikation i forhold til borgere og presse.

Indsatsen gennemføres som et co-creation-projekt. Co-creation er en samarbejdsform, hvor myndigheder, private virksomheder, organisationer, borgere m.fl. finder frem til løsninger på fælles udfordringer. "Hjørring Fri For Indbrud" er således et samarbejde mellem en lang række aktører med viden relevant for det indbrudsforebyggende arbejde blandt andet SSP Hjørring, Offerrådgivningen, Det Kriminalpræventive Råd, University College Nordjylland, boligorganisationer og lokale firmaer med ekspertise inden for låse, byggeri, arkitektur, alarmer mm. De forskellige aktører besidder hver især en viden om forebyggelse af indbrud, hvilket samlet set skaber forudsætning for en helhedsorienteret og effektiv indbrudsforebyggende indsats.

To gange om året mødes de implicerede fra kommunen, politiet og erhvervslivet. Dette mødeforum fungerer som en form for styregruppe.

Effekten

Initiativet har kørt i ca. 3 år. I den periode er antallet af indbrud reduceret med 50% i kommunen.

Vi har en vision om, at Hjørring skal være dén kommune, hvor borgere har mest viden om forebyggelse af indbrud. Kommune og Politi står tæt sammen. Det handler om tryghed. Rigtig mange erhvervsvirksomheder bakker op om visionen med deres specielle kompetencer - tegnestuer, håndværksvirksomheder, låsesmede, vinduesfabrikanter - alle under samme paraply.

Arkitekt Peter Mathiesen, Hjørring Kommune

Links til mere info

Planlægning af fysiske forhold

Kalundborg Kommunes kommuneplan:

https://www.kalundborg.dk/Politik/Planer-_politik-ker_og_strategier/Kommuneplan.aspx

Århus Kommunes helhedsplan for Gellerupparken og Toveshøj:

<https://aarhus.dk/media/8110/dispositionsplan-gellerup-2012-endelig.pdf>

Mariager Fjord Kommunes belyningsplan:

<https://www.mariagerfjord.dk/Politik/Planer-politik-ker-og-strategier>

Ballerup Kommune, bygherrevejledning for bebyggelsen Østerhøj:

https://ballerup.dk/sites/default/files/bygherrevejledning_oesterhoej_1999.pdf

Trygge byer

<https://www.dkr.dk/trygge-byer/>

Drift og vedligeholdelse af kommunale arealer og ejendomme

Fredensborg Kommunes mobilitets- og infrastrukturstrategi:

[file:///C:/Users/nanna/Downloads/Mobilitets-+og+infrastrukturstrategi+20182029%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/nanna/Downloads/Mobilitets-+og+infrastrukturstrategi+20182029%20(1).pdf)

København Kommunes graffitiguide:

file:///C:/Users/nanna/Downloads/graffitiguidepdf-_1476.pdf

Gladsaxe Kommunes "Giv et tip":

https://www.gladsaxe.dk/kommunen/borger/by-veje_og-trafik/tip-kommunen

Engagering af borgere

Gentofte kommunes opgaveudvalg:

[file:///C:/Users/nanna/Downloads/Kommissorium%20Tryghed%20for%20borgerne%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/nanna/Downloads/Kommissorium%20Tryghed%20for%20borgerne%20(1).pdf)

Borgermøder:

<https://www.odense.dk/presse/nyheder/nyheder-2018/borgermoede-om-forebyggelse-af-indbrud>, <http://www.ikast-brande.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2018/apr/undgaa-indbrud-i-dit-hjem>, https://silkeborg.dk/Borger/Flytte-bo-og-bygge/Nyheder-Flytte-bo-og-bygge/20171030_Borgermoede-om-indbrudsforebyggelse

Hjørring fri for indbrud:

<https://hjoerring.dk/borger/flytning-byggeri-og-bolig/naboskab/hjoerring-fri-for-indbrud/>

Sønderborg:

Leder hos Sønderborg Ungecenter Ole Rasmussen: <https://sonderborgkommune.dk/borger/ungecenteret>

Engagering af eksterne aktører

Togstationer i Sydsjælland:

<https://innovationsbarometer.coi.dk/cases/bredt-samarbejde-skaber-tryghed-pa-togstationer/>

Frederiksberg kommunes hjemmeside:

<https://www.frederiksberg.dk/borger/trafik/hold-by-en-ren>

Hjørring fri for indbrud:

<https://hjoerring.dk/borger/flytning-byggeri-og-bolig/naboskab/hjoerring-fri-for-indbrud/>

Hollands certificeringsordning:

<https://www.ft.dk/samling/20151/almdel/reu/bilag/392/1656807.pdf>

Værdier og mål

Albertslund Kommunes kriminalpræventive strategi:
<https://albertslund.dk/media/1198780/kriminal-strategi.pdf>

Københavns Kommunes Sikker By strategi:
<https://www.kk.dk/sikkerby>

Ishøj kommunes plan for kriminalitetsforebyggelse og tryghedsskabelse:
[https://ishoj.dk/sites/default/files/files/Ishoj-En%20tryg%20by-plan%20for%20kriminalitetsforebyggelse%20og%20tryghedsskabelse\(1\).pdf](https://ishoj.dk/sites/default/files/files/Ishoj-En%20tryg%20by-plan%20for%20kriminalitetsforebyggelse%20og%20tryghedsskabelse(1).pdf)

Organisering og forankring

Organisering af "Tryk Aalborg - en mere tryk kommune":
<https://tryk.aalborg.dk/om-tryk-aalborg/introduktion>

Organisering af Kriminalpræventiv enhed i Albertslund:
<https://albertslund.dk/borger/boern-unge-og-familie/stoette-og-raadgivning/dke/om-dke/>

Inspirationskatalog

- Indbrudsforebyggelse i danske kommuner

Udarbejdet af Bo trygt

Design og layout: Operate A/S
